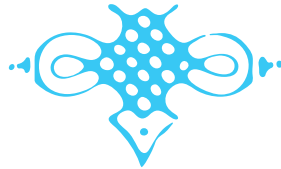

למה משיח יגיע על חמור?

דברים לשולחן שבת משיעורו השבועי של הרב שניאור אשכנזי

ב"ה, גיליון מס' 25 | פרשת שמות | כ' טבת ה'תשפ"ו

נעלות. לא לבזות את העולם הגשמי אלא להרים אותו.

תשמישי קדושה

אם הדברים נשמעים מופשטים מדי, הנה דוגמה מוחשית: מהם החפצים הקדושים ביותר בעולם היהודי? ספר תורה, תפילין ומזוזה. חפצים שמשפיעים ברכה ומחברים את היהודי לבורא עולם. ומה הם למעשה? עור של בהמה. לפני כמה ימים, העור הזה היה חלק מפרה שצעדה ברפת ואכלה תבן. ועכשיו, אחרי עיבוד ידי אדם ועבודת סופר סת"ם, הוא הופך לדבר הקדוש ביותר שקיים. זו לא כישוף – זו העבודה היהודית: לקחת חומר מהעולם ולגלות את הפוטנציאל האלוקי שמסתתר בתוכו.

הרעיון הזה נוגע לכל תחום בחיים. כשיהודי משתמש בכישרון המתמטי שלו לעבודת הקודש, הכישרון עצמו מתרומם. כשמקיימים שיעור תורה במקום העבודה או מניין תפילה במשרד, המקום הופך לכלי של קדושה. כשהבית היהודי פועל כמרכז של חסד והכנסת אורחים, הקירות עצמם נספגים במשמעות. זו המשימה שלנו: לא לברוח מהעולם אלא לשנות אותו מבפנים.

מבחן המותרות

אבל יחד עם ההבנה הזו, התורה מזוהרת אותנו שהחומר הוא כוח אדיר שיכול גם לסחוף לכיוון ההפוך. הרכיב כתב פעם ברשימותיו: "אחת הבחינות לדעת אם יכול להעלות את המאכל או להיפך – אם רואה שמוכרח לזה, על פי רוב זו ראייה שיכול להעלותו. משא"כ אם הוא מותרות". כלומר, כשאדם צריך משהו באמת לצורך חייו ועבודתו – השימוש בזה יכול להיות עבודת הקודש. אבל כשמדובר במותרות, בדברים שאינם נחוצים באמת אלא רק מושכים ומפתים – כאן צריך לעצור ולשאול שאלות.

בירור החומר מלמד אותנו שהחיים הם משימה ולא מעמסה. האתגרים הגשמיים, ההתמודדות עם הגוף, העבודה בעולם – כל אלה אינם מכשולים שצריך לעקוף בדרך אל הרוחניות. הם עצמם הדרך. זו הסיבה שהשליחויות הגדולות ביותר נעשו דווקא עם החומר: כי המטרה היא לרתום את החומר, לא לברוח ממנו. כשמשיח יגיע רוכב על החומר, זה יסמל את השלמת המשימה – העולם הגשמי כולו ישרת את הקדושה, והחומר יגלה סוף סוף את הפנים האמיתיות שלו.

בפרשת השבוע מסופר שמשנה רבינו מקבל את השליחות להוציא את עם ישראל ממצרים, ומיד הוא יוצא לדרך: "וייקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים". נשאלת השאלה: למה כתוב "על החמור" עם ה"א הידיעה? איזה חמור מיוחד זה, שהתורה מציינת אותו כאילו כולנו אמורים לדעת עליו?

התשובה של רש"י מפתיעה: "החמור המיוחד – הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעתיד מלך המשיח להיגלות עליו" – אותו חמור שליווה את אברהם אבינו לעקידה, הוא זה שנשא את משפחת משה למצרים, והוא זה שעליו ירכב משיח צדקנו כשיתגלה. שלושת השליחויות הגדולות ביותר בתולדות עמנו – כולן קשורות לאותו חמור.

הגמרא במסכת סנהדרין מספרת ששבור מלכא, מלך פרס, פנה לשמואל החכם ושאל אותו: אתם היהודים אומרים שהמשיח יבוא על חמור – אז תנו לי לשלוח לו סוס משובח ומהיר, ויגיע כבר! מאחורי השאלה המתחכמת מסתתרת תמיהה אמיתית: החמור הוא בעל החיים האיטי והעקשן ביותר, הוא מיועד לנשיאת משאות ולא לרכיבה מכובדת. למה דווקא הוא נבחר ללוות את גדולי ישראל במשימות החשובות ביותר?

חומריות וגשמיות

מבאר הרבי: "חמור" רומז על חומר הגוף וחומריות העולם בכלל, ותכלית בריאת העולם היא לשבור ולזכך את החומר, הן חומריות הגוף האיש והיא חומריות העולם בכלל – המילה "חמור" בעברית קשורה למילה "חומר". החומר מייצג את הגשמיות בצורתה הבולטת ביותר: הוא כבד, איטי ועיקש. הוא הסמל המושלם לחלק החומרי שבעולם – זה שלא מרגיש רוחניות, שעסוק רק בצרכים הבסיסיים, שקשה להניע אותו.

לאורך ההיסטוריה, בני אדם התמודדו עם החומר בשתי דרכים קיצוניות. הדרך הראשונה אומרת: תיכנע לחומר. החיים קצרים, ההנאות מפתות, אז למה להילחם? זו הגישה של "אכול ושתה כי מחר נמות". הדרך השנייה אומרת את ההפך: תברח מהחומר. התנתק מהעולם הגשמי, חיה בפרישות ובסגפנות, כי החומר הוא האויב של הרוח.

והנה באה התורה ומציגה דרך שלישית, מהפכנית לחלוטין: לא להיכנע לחומר ולא לברוח ממנו, אלא לשנות אותו. המשימה היהודית היא לקחת את החומר הגס והכבד ולהפוך אותו לכלי של קדושה. לא להילחם בגוף אלא ללמד אותו לשרת מטרות

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לילדים:

1. עור של פרה רגילה הופך לספר תורה קדוש - מה גורם לשינוי הזה לקרות?
2. יש דברים שאנחנו רוצים ויש דברים שאנחנו צריכים - איך יודעים מה זה מה?
3. כשרוצים משהו מאוד אבל יודעים שלא כאמת צריכים אותו - מה עושים? איך מחליטים?
4. ספרו על משהו פשוט שהפך אצלכם למשהו חשוב - מה קרה שגרם לשינוי?
5. למה לדעתכם ה' רצה שדברים קדושים ייעשו מדברים פשוטים כמו עור ועץ?

שאלות לבוגרים:

1. "עלינו לא להיכנע לחומר ולא לברוח ממנו". איך האיזון הזה נראה בפועל בחייכם?
2. "מבחן המותרות" מבחין בין מה שמוכרחים לו לבין מותרות - היכן עובר הקו הזה אצלכם?
3. יש לכם כישרון או משהו שאתם טובים בו - איך אפשר להשתמש בזה לקדושה?
4. איך משפחה יכולה לחיות בשפע גשמי בלי שהשפע יהפוך למרכז החיים?
5. באילו רגעים אתם מרגישים שהגשמיות מקדמת את הרוחניות, ומתי היא מפריעה לה?

סיפור לשבת

יצחק לתלמיד והתחנן להביא לו לחם, אך המשפיע עצר את הנער בכניסה, אפשר היה לשמוע את הדי היריות אל תוך האולם.

המשפיע קרא לנער ואמר כי אין ברירה וחייבים להערים על ר' איצע: תרד למטבח הישיבה ותביא כיכר של האופה השני ותגיש אותו. גם האופה הזו הוא ירא שמים בתכלית ובוודאי בשעת דחק כזו אפשר לסמוך עליו. הנער ירד למטה, התעכב במטבח וחזר עם כיכר הלחם כאילו בא מהרחוב. רבי יצחק ביקש לוודא שהוא הלך אל האופה הראשון, והנער השיב: כן. רבי יצחק בחן את הלחם מכל צדדיו ושאל שוב: אתה בטוח שהלכת אל האופה עליו דיברתי? והנער בלע את רוקו והשיב בחיוב. רבי יצחק הניח את הלחם ופנה ליטול את הידיים. כמוכן, גם נטילת הידיים לא הייתה דבר פשוט. הוא בדק את הידיים והציפורניים וניגב את הספל מכל צדדיו, אבל עד שהרים את הספל אל הברז, הוא נפל ארצה באפיסת כוחות מתעלף.

רבי יצחק לא אכל מהלחם, כי הגוף התערך במידה כזו שדחה מאפה שלא עמד בסטנדרטים ההלכתיים שלו.

השנה היא תרע"ח, 1918. רוסיה קרועה בקרבות עקובים מדם בין ה"אדומים" ל"לבנים", תומכי המהפכה הקומוניסטית מול נאמני הצאר שהופל מכיסאו. היציאה לרחוב הייתה סכנת נפשות, כל דבר זז שימש מטרה לירי, קל וחומר כשהיה מדובר ביהודי עם זקן ופאות.

בישיבת חב"ד בחרסון, אוקראינה, שהה באותם ימים חסיד רגול בשם רבי יצחק הורביץ, ר' יצחק המתמיד. הוא היה יהודי נשגב, מחמיר עצום בענייני הלכה ובמיוחד בכל הקשור להכנסת אוכל לפיו. בעיר חרסון היו שני אופים יהודיים יראי שמים, אך רבי יצחק הקפיד לאכול רק ממאפים של אחד מהם, הוא נתפס בעיניו כאדם ירא שמים יותר, אף שהאופה השני היה גם ירא בתכלית.

באותו יום הביאו לחם מהאופה השני ורבי איצה התעקש לא להכניס גרם לפיו. הוא התענה כל היום וגם ביום שלמחרת, אך ביום השלישי הוא הרגיש שכוחותיו עוזבים אותו. הוא קרא לתלמיד צעיר בשם שמחה גורודצקי וביקש לצאת לרחוב ולהביא לחם מהאופה הראשון. הנער התכוון לצאת, אך משפיע הישיבה עצר את הנער בדלת. זאת הייתה כניסה לתוך שדה קרב ממש. שוב קרא רבי